

Justitsministeren (Zahle): Da de forskellige Partiernes Ordførere nu har udtalt sig, finder jeg det rigtigt, at jeg for mit Vedkommende giver et Tilsvar; det skal blive ret kort — jeg kommer jo nok til senere igen at tage Ordet —, men nogle almindelige Bemærkninger finder jeg allerede nu Anledning til at fremsætte. For det første maa jeg sige, at med Hensyn til Lenenes Hensigt og Formaal er man jo vendt tilbage til Privilegierne af 25. Maj 1671, og det kan ogsaa være meget godt at dvæle lidt ved dem. I det særdeles veltalende Sprog, hvori Enevoldskongerne gennem deres ofte udmærkede Embedsmænd motiverede de Forordninger, altsaa de Love, som under Enevælden blev udstedt, faar man ofte en meget god Begrundelse af Lovene; denne Fremgangsmaade er heller ikke fraveget med Hensyn til Privilegierne af 25. Maj 1671 for Grever og Friherrer. Der angives som Grund dette — med den højtærede Formands Tilalelse kan jeg oplæse det hele, for det er ret kort —: „Da Kongen har for got befundet, en og anden af de ved langvarig troe Tieneste best meriterede og qualificerede Personer til Grevelig Ære og Værdighed at ophøje, derved deres troe og oprigtige Tieneste at belønne, andre til lige Nidkierhed for Kongens Tieneste, uforanderlig Troskab og Devotion imod Kongen og Arve-Successorer i Regieringen at opmuntre, samt dem og deres Afkom saa meget desmere derhos at erindre om deres Pligt og Skyldighed, ved hvilke de og deres Posteritet ere forbundne Kongens Souverainitet, Absolutum Dominium og Arve-Rettighed og dens Forplantelse paa Kongens Arve-Successorer i Regieringen, saavelsom og Kongens og det Kgl. Arve-Huses Fremtarv, Gavn og Beste i alle Maader at forfegte, befordre, søge, vide og ramme, Liv, Gods og Blod derhos at opsætte, Skade og Forderv af yderste Magt, Ævne og Formue hindre, forekomme og afværge, baade inden saavelsom uden Riget sig stedse i Kongens Tieneste ufortrøden lade bruge: Saa haver Kongen af Sin absolute souveraine Kgl. Magt og Myndighed forundt og bevilget dem, som nu ere eller herefter vorde i Grevestanden ophøiede, efterskrevne Privilegier, foruden alle de andre Privilegier, som Adelen, deres Personer eller Gods angaaende, nu haver eller herefter nyde og have kunde.“

Her faar man en meget klar Besked om Grunden til, at Grever og Friherrer har faaet disse Privilegier: De skal støtte den enevældige Kongemagt, og de skal tjene Kongen — det vil jo i Virkeligheden sige Landet — med Liv og Blod og Gods. Det

er deres Pligt. Denne Grund for disse Fideikommissgodsets Bestaaen er nu for længst bortfaldet; den kongelige Arveret til Landet og absolutum dominium er ophævet i 1849, og Grever og Friherrer er for længst hørt op med at tjene deres Fædreland med Liv, Blod og Gods, med al deres Formuë og Ævne, de er blevet ganske private Folk, som søger efter Ævne at gøre deres Gods saa frugtbringende som muligt, men ikke tænker paa at yde Samfundet nogen særlig Tjeneste. Havde de gjort det, maatte det da have vist sig i saadanne vanskelige Tider, som disse Krigsaar har været. Hvis man, efter at denne Krigsperiode er gennemgaaet, nu kommer til dem og minder dem om, at de har deres Privilegier af 25. Maj 1671 paa det Grundlag, jeg her har oplyst, og siger til dem: Staten har bevaret disse store Godser for Jer gennem Aarhundreder, saaledes at Jeres Slægt har beholdt dem, selv om ikke til enhver Tid den, der sad inde med Besiddelsen, personlig ejede Ævne til at have bevaret dem, og — hvis man med denne dobbelte Motivering: deres Pligt fra 1671 og Statens store Hensynsfuldhed overfor dem, derved at den har bevaret alt det meget Gods for deres Slægt den Dag i Dag, stiller det Krav til dem: Nu maa I afstaa noget klækkeligt til det danske Samfund, Eders Liv og Blod er blevet sparet, nu er det Tid at tjene ikke Enevoldskongers absolutum dominium, men den danske Stat med eders Gods, saa er det kun en Henvi- ning til, hvad der var deres Pligt i Henhold til Privilegierne af 25. Maj 1671; vi gjorde dem i ingen Henseende nogen Uret, naar vi krævede en ordentlig Afgift af dem.

Men desuden kommer vi til dem og siger: Vi vil ordne eders Forhold saaledes, at et trykkende Baand og en gammel Forpligtelse bliver hævet. Eders Forpligtelse ifølge Privilegierne af 25. Maj 1671 til paa særegen og offervillig Maade at tjene Fædrelandet kan I jo ikke opfylde, eller I tænker slet ikke derpaa; der kan heller ikke blive rigtig Lejlighed dertil under de foreliggende Forhold, saa den Forpligtelse er det bedre at tage helt bort. Men desuden vil vi borttage et Baand, der, som Tiden har udviklet sig, ikke alene er samfundsskadeligt, men ogsaa i mange Tilfælde ulykkebringende for selve de Slægter, for hvis Skyld det er lagt paa visse Arter af Gods og Kapital.

Først og fremmest er det samfundsskadeligt, at disse store fideikommissariske Godser opretholdes. Thi havde det ærede Medlem fra Ribe (Brorsen) Ret, da han i sin Tale sagde til mig: Sørg for, at det er Dygtigheden, som kommer frem, naar nye